

PATRICK MODIANO

*Jotta et
eksyisi näillä
kulmilla*

WSOY

NOBEL
2014

Patrick Modiano

JOTTA ET EKSYISI
NÄILLÄ KULMILLA

Suomentanut Lotta Toivanen

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

RANSKANKIELINEN ALKUTEOS
POUR QUE TU NE TE PERDES PAS DANS LE QUARTIER

© ÉDITIONS GALLIMARD 2014
SUOMENKIELINEN LAITOS © LOTTA TOIVANEN JA WSOY 2015
ISBN 978-951-0-41212-1
PAINETTU EU:SSA

En voi tarjota tapahtumien todellisuutta,
voin vain näyttää niiden *varjon*.

STENDHAL

TUSKIN MITÄÄN. Kuin hyönteisenpisto, joka tuntuu ensin hyvin kevyeltä. Niin sitä ainakin itselleen hiljaa vakuuttaa rauhoittuakseen. Puhelin oli soinnut neljältä iltapäivällä Jean Daraganen kotona huoneessa, jota hän kutsui toimistoksi. Hän oli torkahtanut peräseinän sohvalle, suojassa auringolta. Pirinä, jota hän ei ollut tottunut kuulemaan enää aikoihin, kuitenkin jatkui jatkumistaan. Mistä moinen sinnikkyys? Ehkä langan toisessa päässä oli unohdettu sulkea puhelin. Lopulta hän nousi ja meni ikkunoiden eteen, huoneen siihen osaan, jonne aurinko porotti liian kuumasti.

»Haluaisin puhua Jean Daraganen kanssa.»

Velto ja uhkaava ääni. Se oli ensivaikutelma.

»Kuuluuko? Daragane?»

Daragane olisi halunnut sulkea puhelimen. Vaan mitäpä se olisi auttanut? Pirinä olisi alkanut uudelleen ja jatkunut ikuisesti. Ellei puhelimenjohtoa katkaisisi lopullisesti...

»Puhelimessa.»

»Asiani koskee osoitekirjaanne.»

Hän oli kadottanut sen edelliskuussa junassa matkalla Rivieralle. Niin, sen oli täytynyt hävitä junassa.

Osoitekirja oli kaiketi luiskahtanut takintaskusta silloin, kun hän oli ottanut esiin lippunsa näyttääkseen sitä konduktöörille.

»Löysin osoitekirjan, jossa on teidän nimenne.»

Kirjan harmaassa kannessa luki: JOS LÖYDÄTTE TÄMÄN OSOITEKIRJAN, LÄHETTÄKÄÄ SE SEURAAVALLE HENKILÖLLE. Daragane oli joskus enempiä ajattelematta kirjoittanut siihen nimensä, osoitteensa ja puhelinnumeronsa.

»Tuon sen teille kotiin. Sanokaa vain päivä ja kellonaika.»

Todellakin, velto ja uhkaava ääni. Jopa kiristäjän äänensävy, ajatteli Daragane.

»Tavataan mieluummin kaupungilla.»

Hän oli koettanut hillitä levottomuuttaan. Mutta oma ääni, jossa hän oli tavoitellut välinpitämättömyyttä, olikin äkkiä kuulostanut tukahtuneelta.

»Kuten haluatte.»

Tuli hiljaista.

»Harmillista. Olen aivan kotikulmillanne. Olisin mielelläni antanut tämän teille kahden kesken.»

Daragane mietti, seisoiko mies hänen kotitalonsa edessä ja odottaisi siinä, kunnes hän tulisi ulos. Miehestä oli hankkiuduttava eroon mahdollisimman nopeasti.

»Nähdään huomenna iltapäivällä», Daragane lopulta sanoi.

»Sopii. Mutta siinä tapauksessa lähellä työpaikkaani. Saint-Lazaren aseman lähistöllä.»

Daragane oli vähällä lyödä kuulotorven kiinni, mutta hillitsi itsensä.

»Tiedättekö rue de l'Arcaden?» kysyi toinen. »Voisimme nähdä kahvilassa. Rue de l'Arcade 42:ssa.»

Daragane kirjoitti osoitteen muistiin. Veti henkeä ja sanoi:

»Selvä. Rue de l'Arcade 42:ssa huomenna viideltä iltapäivällä.»

Hän sulki puhelimen odottamatta vastausta. Ja katui heti, että oli ollut niin tyly, mutta syytti siitä hellettä, joka oli piinannut Pariisia jo joitakin päiviä. Näin syyskuussa sellainen helle oli harvinaista. Se syvensi hänen yksinäisyyttään. Pakotti pysyttelemään sisällä auringonlaskuun saakka. Puhelin ei sitä paitsi ollut soinnut enää kuukausiin. Ja matkapuhelin tuossa pöydällä, milloin hän olikaan viimeksi käyttänyt sitä, hän mielti. Hän hädin tuskin osasi käyttää sitä ja paineli usein vääriä näppäimiä.

Jos vieras mies ei olisi soittanut, Daragane olisi unohtanut osoitekirjan katoamisen ikiajoiksi. Hän koetti muistella siinä olevia nimiä. Edellisviikolla hän oli jopa yrittänyt koota sitä uusiksi ja ryhtynyt laatimaan luetteloa valkoiselle paperiarkille. Hetkeä myöhemmin hän oli repinyt paperin. Yksikään noista nimistä ei kuulunut niille ihmisille, joilla oli ollut merkitystä hänen elämässään ja joiden osoitteita ja puhelinnumeroita hänen ei ollut koskaan tarvinnut kirjata muistiin. Hän osasi ne ulkoa. Osoitekirjassa oli pelkästään niin kutsuttuja ammatillisia yhteystietoja,

muka hyödyllisiä osoitteita, vain kolmisenkymmentä nimeä. Ja niiden joukossa useita vanhentuneita, jotka olisi pitänyt poistaa. Osoitekirjan kadottua häntä oli huolestuttanut ainoastaan se, että hän oli siinä maininnut oman nimensä ja osoitteensa. Hän voisi toki jättää menemättä ja antaa sen tyyppin odottaa turhaan rue de l'Arcade 42:ssa. Mutta silloin jäisi jotain ilmaan, jonkinlainen uhka. Hän oli iltapäivän yksinäisinä hetkinä usein unelmoinut, että puhelin soisi ja lempeä ääni pyytäisi häntä tapaamiseen. Hän muisti kerran luke-neensa romaanin *Tapaamisten aika*. Ehkäpä se aika ei ollut häneltä vielä ohitse. Äskeinen ääni ei kuitenkaan ollut herättänyt hänessä luottamusta. Ääni oli ollut sekä velto että uhkaava. Juuri niin.

*

Hän pyysi taksinkuljettajaa jättämään hänet Madeleinen aukiolle. Ilma oli viileämpi kuin edellispäivinä, ja ulkona saattoi kävellä, jos valitsi varjonpuoleisen jalkakäytävän. Hän kulki pitkin rue de l'Arcadea, joka oli autio ja hiljainen auringonpaisteessa.

Hän ei ollut käynyt näillä kulmilla ikuisuuksiin. Hän muisti, että äiti oli näytellyt läheisessä teatterissa ja että isällä oli ollut toimisto kadun päässä vasemmalla boulevard Haussmann 73:ssa. Häntä hämmästytti, että numero 73 oli säilynyt hänen muistissaan. Menneisyys oli ajan myötä muuttunut niin läpikuultavaksi... usvaharsoksi, joka haihtui auringossa.

Kahvila sijaitsi rue de l'Arcaden ja boulevard Haussmannin kulmassa. Tyhjä sali, pitkä vitriinitiski niin kuin itsepalvelukahvioissa tai entisissä Wimpy-baareissa. Daragane istuutui pöytään salin perälle. Tulisiko mies tapaamiseen? Molemmat ovet olivat helteen vuoksi avoinna, toinen kadulle ja toinen boulevardille. Kadun toisella puolella numerossa 73 oli kookas rakennus... Hän mietti, oliko isän toimiston ikkunoista jokin avautunut tälle puolelle. Millä korkeudella? Muistot kuitenkin haipuivat pois hiljalleen niin kuin saippuakuplat tai unenriekaleet, jotka herätessä katoavat. Hänen muistinsa olisi ollut terävämpi rue des Mathurinsin kahvilassa tutun teatterin edustalla, jossa hän oli odottanut äitiä, tai Saint-Lazaren rautatieaseman liepeillä korttelissa, jossa hän oli aikoinaan liikkunut paljonkin. Tuskin olisi. Ei varmaankaan. Kaupunki ei ollut enää entisensä.

»Jean Daragane?«

Hän tunnisti äänen. Hänen edessään seisoj neli-kymppinen mies seurassaan nuorempi nainen.

»Gilles Ottolini.«

Sama ääni, velto ja uhkaava.

Mies viittasi naiseen.

»Ystäväni... Chantal Grippay.«

Daragane istui penkillä liikkumatta, ei edes ojentanut kättään. Tulijat istuutuivat häntä vastapäätä.

»Suokaa anteeksi... Olemme vähän myöhässä.«

Mies oli puhunut ivallisesti, kaiketi peittääkseen hämmennystään. Kyllä, ääni oli sama, ja puheessa oli

kevyt, hiuksenhieno eteläranskalainen korostus, jota Daragane ei ollut huomannut edellispäivänä puhelimessa.

Norsunluunvärinen iho, mustat silmät, kyömynenä. Kasvot olivat kapeat, sekä edestä että sivulta kulmikkaat

»Tässä omaisuutenne», mies sanoi Daraganelle samaan ivalliseen sävyyn, joka tuntui kätkevän tiettyä vaivautuneisuutta.

Mies otti osoitekirjan takintaskustaan. Hän laski sen pöydälle ja peitti kämmenellään, sormet haralla. Oli kuin hän olisi halunnut estää Daraganea ottamasta sitä.

Nainen, kolmikymppinen ruskeaverikkö, jolla oli puolipitkät hiukset, pysytteli taka-alalla ikään kuin olisi vältellyt herättämästä huomiota. Hänellä oli musta pusero ja mustat housut. Hän vilkaisi huolestuneena Daraganeen. Korkeat poskipäät ja vinot silmät saivat miettimään, mahtoiko nainen olla syntyjään Vietnamista tai Kiinasta.

»Mistä te löysitte sen?»

»Lattialta Gare de Lyonin asemaravintolan penkin alta.»

Mies ojensi osoitekirjan. Daragane pani sen tasukuunsa. Tosiaan, nyt hän muisti, että oli Rivieralle lähtiessään tullut Gare de Lyonille etuajassa ja istuskellut yläkerran ravintolassa.

»Joisitteko jotakin?» kysyi Gilles Ottolini.

Daraganeen olisi tehnyt mieli häipyä. Mutta hän malttoi mielensä.

»Schweppesin.»

»Käy sinä tekemässä tilaus. Minulle kahvi», Ottolini sanoi naiselle.

Nainen nousi heti. Hän oli selvästi tottunut tottelemaan miestä.

»Oli varmaan ikävää, kun osoitekirja oli kadonnut...»

Mies hymyili merkillistä hymyä, joka näytti röyhkeältä. Tosin se saattoi olla vain kömpelyyttä tai arkuutta.

»Tiedättekö», sanoi Daragane, »en oikeastaan enää käytä puhelinta.»

Toinen katsoi häneen hämmästyneenä. Nainen tuli takaisin pöytään ja istuutui omalle paikalleen.

»He eivät tarjoile enää. Sulkevat kohta.»

Daragane kuuli nyt ensi kertaa naisen äänen, se oli käheä, eikä siinä ollut vierustoverin kevyttä etelänkorostusta. Pikemminkin pariisilaiskorostus, jos se nyt enää mitään tarkoittaa.

»Oletteko töissä tässä lähistöllä?» Daragane kysyi.

»Olen mainostoimistossa rue Pasquier'lla. Sweertsin toimistossa.»

»Tekin, niinkö?»

Daragane oli kääntynyt puhumaan naiselle.

»Ei», sanoi Ottolini antamatta naisen vastata. »Hän ei tee mitään tällä hetkellä.» Ja jälleen tuo pingottunut hymy. Myös nainen hymyili.

Daragane halusi kiireesti pois. Jos hän ei heti lähtisi, pääsisikö hän heistä enää eroon?

»Aion puhua suoraan...» Mies kumartui kohti Daraganea, ja hänen äänensä oli nyt kimeämpi.

Daraganelle tuli sama tunne kuin puhelimessa. Toden totta, miehessä oli hyönteisen sinnikkyyttä.

»Minä selailin osoitekirjaanne... ihan vain uteliaisuudesta...»

Nainen oli kääntänyt päänsä toisaalle kuin teeskennellen kuuroa.

»Ette kai ole vihainen?»

Daragane katsoi miestä suoraan silmiin. Toinen katsoi takaisin.

»Miksi olisin?»

Hiljaisuus. Lopulta toinen painoi katseensa. Sitten samalla metallisella äänellä:

»Osoitekirjassa oli erään miehen nimen. Haluaisin, että kertoisitte minulle hänestä.»

Sävy oli nyt nöyrempi.

»Suokaa anteeksi tällainen utelu...»

»Kenestä?» kysyi Daragane vastahakoisesti.

Yhtäkkiä hän olisi halunnut nousta ja harppoa boulevard Hausmannin puoleiselle avoimelle ovelle. Ja hengittää ulkoilmaa.

»Erästä Guy Torstelista.»

Mies oli lausunut nimen artikuloiden tavut selvästi, kuin herätelläkseen puhekumppaninsa uinuvaa muistia.

»Anteeksi kenestä?»

»Guy Torstelista.»

Daragane otti osoitekirjan taskustaan ja avasi sen t-kirjaimen kohdalta. Hän luki nimen, joka oli aivan

sivun ylälaudassa, mutta Guy Torstel ei tuonut hänelle mitään mieleen.

»En muista, kuka hän on.»

»Niinkö?»

Mies näytti pettyneeltä.

»Puhelinnumerossa on seitsemän numeroa», sanoi Daragane. »Se on ainakin kolmekymmentä vuotta vanha.»

Hän käänteli muistion sivuja. Kaikki muut puhelinnumerot olivat nykymuotoisia. Kymmennumeroisia. Ja tätä osoitekirjaa hän oli käyttänyt vasta viisi vuotta.

»Eikö nimi sano mitään?»

»Ei.»

Jokunen vuosi aiemmin hän olisi ollut ystävällinen, mitä piirrettä kaikki hänessä arvostivat. Hän olisi sanonut: »Suokaa minulle vähän aikaa selvittää tämä mysteeri.» Mutta nyt noita sanoja ei kuulunut.

»Kysyn, koska olen kerännyt tietoja yhdestä tapauksesta», toinen jatkoi. »Nimi mainitaan sen yhteydessä. Sen takia...»

Yhtäkkiä mies tuntui olevan puolustuskannalla.

»Mistä tapauksesta?»

Daragane oli esittänyt kysymyksen konemaisesti, kuin entiseen, kohteliaaseen tapaansa.

»Se on ikivanha tapaus... Haluaisin kirjoittaa siitä artikkelin. Alun perin olin nimittäin toimittaja...»

Daraganen huomio herpaantui. Hänen olisi todellakin lähdeittävä niin pian kuin suinkin, muuten mies vuodattaisi hänelle koko elämänsä.

»Olen pahoillani», Daragane sanoi. »Olen unohtanut kyseisen Torstelin... Tässä iässä tulee muistikatkoja... Minun pitää valitettavasti nyt mennä...»

Hän nousi ja kätteli molempia. Ottolini loi häneen tiukan katseen sen näköisenä kuin Daragane olisi loukannut häntä ja hän olisi ollut aikeissa tölväistä jotakin takaisin. Nainen oli painanut katseensa.

Daragane käveli kohti avointa lasiovea, josta pääsi boulevard Haussmannille, ja toivoi, ettei mies tukkisi hänen tietään. Ulkona hän henkäisi syvään. Tavata nyt tällä lailla tuntematon mies, hassu idea häneltä, joka ei ollut tavannut ketään kolmeen kuukauteen eikä kärsinyt siitä... Päinvastoin. Hän oli yksin ollessaan tuntenut olonsa kevyemmäksi kuin koskaan, ja hänellä oli joskus aamuisin tai iltaisin ollut merkillisiä hurmionhetkiä, aivan kuin kaikki olisi vielä ollut mahdollista ja vanhan elokuvan nimeä mukaillen seikkailu olisi odottanut kadunkulman takana... Koskaan, edes nuoruuden kesinä, ei elämä ollut tuntunut hänestä yhtä kepeältä kuin nyt alkukesän jälkeen. Mutta kesällä kaikki on mahdollista – se on metafyyssinen vuodenaika, oli aikoinaan sanonut hänen filosofianopettajansa Maurice Caveing. Hassua, hän muisti nimen Caveing, mutta ei enää muistanut, kuka oli Torstel.

Aurinko paistoi yhä, ja kevyt tuulenviri lievensi hellettä. Tähän aikaan boulevard Haussmann oli autio.

Viidenkymmenen viime vuoden aikana hän oli usein kulkenut tästä, samoin lapsuudessaan, aina kun äiti vei hänet kauempana puistokadulla sijaitsevaan

Printempsin tavarataloon. Tänä iltana kaupunki kuitenkin näytti vieraalta. Hän oli katkaissut kaikki mahdolliset siteensä siihen, tai sitten kaupunki oli sysännyt hänet pois.

Hän istahti penkille ja otti osoitekirjan taskustaan. Valmistautui repimään sen ja pudottamaan palaset penkin vierustan muoviseen roskalaatikkoon. Hän kuitenkin empi. Ei, hän tekisi sen hetken kuluttua kotona, kaikessa rauhassa. Hän lehteili kirjasta hajamielisesti. Puhelinnumeroissa ei ollut yhtä ainutta, johon hän olisi halunnut soittaa. Ja toisaalta, niissä puuttuvissa parissa kolmessa numerossa, joilla oli ollut hänelle merkitystä ja jotka hän yhä osasi ulkoa, ei enää vastattaisi.

PUHELIN SOI yhdeksältä aamulla. Hän oli juuri herännyt.

»Daragane? Täällä on Gilles Ottolini.»

Ääni ei kuulostanut yhtä aggressiiviselta kuin edellispäivänä.

»Olen pahoillani eilisestä... taisin suututtaa teidät...»

Sävy oli kohtelias, kunnioittavakin. Ei jälkeäkään siitä hyönteisen sinnikkyydestä, joka oli ärsyttänyt Daraganea niin tavattomasti.

»Eilen olisin halunnut juosta peräänne kadulle... Lähditte niin odottamatta...»

Hiljaisuus. Tosin tämä hiljaisuus ei ollut uhkaava.

»Tiedättekö, olen lukenut kirjojanne. Muun muassa *Kesän pimeyden*.»

Kesän pimeys. Daraganelta meni hetki tajuta, että mies tosiaan puhui romaanista, jonka hän oli aikoinaan kirjoittanut. Hänen esikoisteoksestaan. Siitä oli kauan.

»Pidin kovasti *Kesän pimeydestä*. Se osoitekirjan nimi, josta me puhuimme... Torstel... te käytitte sitä *Kesän pimeydessä*.»

Daragane ei muistanut nimeä lainkaan. Ei sen puoleen romaanin sisältöä muutenkaan.

»Oletteko varma?»

»Nimi mainitaan siinä ohimennen...»

»Pitäisi lukea *Kesän pimeys* uudelleen. Minulla vain ei ole enää yhtään nidettä.»

»Voin lainata teille omaani.»

Sävy vaikutti Daraganesta nyt töykeämmältä, melkein röyhkeältä. Hän varmaan erehtyi. Liian pitkään jatkuneen yksinolon jälkeen – hän ei ollut puhunut kenenkään kanssa sitten alkukesän – meistä tulee epäluuloisia ja arkoja kaltaisiamme kohtaan ja saatamme arvioida heitä väärin. Eivät ihmiset ole erityisen pahansuopia.

»Emme eilen päässeet yksityiskohtiin... Mitä te oikein haluatte tästä Torstelista?»

Daragane oli puhunut entisellä hilpeällä äänellä. Riitti kun puhui jonkun kanssa. Vähän niin kuin venyttelyliikkeet vetreyttävät ihmistä.

»Hän on ilmeisesti sekaantunut yhteen vanhaan tapaukseen... Seuraavan kerran kun tapaamme, näytän teille kaikki asiakirjat... Kerroinkin jo, että kirjoitan siitä artikkelia...»

Tyyppi siis halusi tavata hänet uudelleen. Mikä ettei? Daragane oli jo jonkin aikaa suhtautunut vastahakoisesti ajatukseen, että hänen elämäänsä tulisi uusia ihmisiä. Toisinaan hän silti tunsu itsensä avoimeksi. Tunne vaihteli päivästä toiseen. Lopulta hän sanoi:

»Miten voin olla avuksi?»

»Lähden kahdeksi päiväksi työmatkalle. Soitan teille palattuani. Sovitaan sitten tapaaminen.»

»Miten vain.»

Daragane ei ollut enää samassa mielentilassa kuin eilen. Hän oli epäilemättä ollut epäreilu Gilles Ottolinia kohtaan ja nähnyt tämän huonossa valossa. Se johtui siitä, että puhelin oli soinut iltapäivällä ja herättänyt hänet yhtäkkiä puoliunesta... Puhelimen pirinä oli joi-takin kuukausia ollut niin harvinainen ääni, että se oli pelästyttänyt hänet ja tuntunut yhtä uhkaavalta kuin jos joku olisi koputtanut oveen varhain aamulla.

Hänen ei tehnyt mieli lukea *Kesän pimeyttä* uudelleen, vaikka silloin olisikin tullut tunne, että romaanin oli kirjoittanut joku muu. Hän pyytäisi yksinkertaisesti vain Gilles Ottolinia ottamaan valokopiot sivuista, joissa Torstel mainittiin. Toisiko se jotain hänen mieleensä?

Hän avasi osoitekirjan T-kirjaimen kohdalta, alleviivasi sinisellä kuulakärkikynällä kohdan Guy Torstel 423 40 55 ja lisäsi nimen viereen kysymysmerkin. Hän oli jäljentänyt kaikki sivut vanhasta osoitekirjasta ja poistanut kuolleiden nimet ja vanhentuneet numerot. Guy Torstel lienee livahtanut sivun ylälaitaan hetken epähuomiossa. Pitäisi kaivaa jostain se vanha osoitekirja, joka oli peräisin kolmenkymmenen vuoden takaa, ehkä muisti palailisi, kun hän näkisi nimen muiden menneisyyden nimien joukossa.

Mutta tänään hän ei jaksanut penkoa kaappeja eikä lipastonlaatikoita. Saati lukea *Kesän pimeyttä*. Hänen

lukemistonsa oli sitä paitsi jo jonkin aikaa rajoittunut yhteen kirjailijaan: Buffoniin. Hän sai kirjailijan tyylin kuulaudesta paljon lohtua ja harmitteli vain, ettei ollut imenyt tältä vaikutteita: hän olisi kirjoittanut romaanuja, joiden päähenkilöt olisivat olleet eläimiä, puita ja kukkiakin... Jos häneltä tänään olisi kysytty, kuka kirjailija hän olisi halunnut olla, hän olisi epäröimättä vastannut: puista ja kukista kirjoittava Buffon.

PUHELIN SOI iltapäivällä samaan aikaan kuin aiemmin, ja Daragane arveli, että soittaja olisi jälleen Gilles Ottolini. Ei ollut. Naisen ääni.

»Chantal Grippay. Muistatteko? Näimme eilen Gillesin seurassa... En halua häiritä...»

Ääni oli heikko, se kuului rätinän läpi.

Hiljaisuus.

»Haluaisin kovasti tavata teidät. Ja puhua kanssanne Gillesistä...»

Nyt ääni kuului lähempää. Ilmeisesti Chantal Grippay oli voittanut ujoutensa.

»Eilen illalla kun te olitte lähtenyt, Gilles pelkäsi suuttuttaneensa teidät. Hän on kaksi päivää Lyonissa työmatkalla... Voisimmeko tavata alkuillasta?»

Chantal Grippay puhui nyt varmemmalla äänellä, niin kuin sukeltaja, joka empii ensin hetken ja heittäytyy sitten veteen.

»Viiden maissa, kävisikö? Asun rue de Charonnella numerossa 118.»

Daragane kirjoitti osoitteen samalle sivulle, jolla Guy Torstelin nimi oli.

Onko kadonneen ajan etsiminen turhaa – tai edes mahdollista?

Nobel-palkittu **Patrick Modiano** vie lukijansa muistin sumearajaiseen valtakuntaan. Vanha osoitekirja sysää liikkeelle matkan halki kolmen aikakauden.

Kirjailija Jean Daragane saa puhelun, joka nostaa muistin syövereistä esiin tärkeän muiston lapsuudesta. Menneisyyden mysteerejä selvittäessään Daragane saa huomata, ettei ole helppoa laatia omasta elämästään johdonmukaista kertomusta.

Patrick Modiano kiteyttää:

»Jotta omasta elämästään voisi luoda kirjallisen teoksen, siitä täytyy minun nähdäkseni yksinkertaisesti uneksia – unikuivissa muisti ja mielikuvitus sekoittuvat toisiinsa.»

Päälyksen kuva Stephen Mulcahey / Arcangel Images

Päälys Martti Ruukonen

#kirja WWW.KIRJA.FI	 9 789510 412121	
	84.2	